

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
دفترخانه شورای عالی آمایش سرزمین

اسناد آمایش ۳۱ استان کشور

مُصوب شورای عالی آمایش سرزمین ۱۳۹۹/۱۲/۱۱

ریاست جمهوری

سازمان برنامه و بودجه کشور

دسیرخاژ شوراعالی آمایش سرزمین

شورایعالی آمایش سرزمین

۳.....	سند آمایش استان گلستان.....
۳۶.....	سند آمایش استان گیلان.....
۶۹.....	سند آمایش استان سمنان.....
۹۰.....	سند آمایش استان مازندران.....
۱۲۵.....	سند آمایش استان اردبیل.....
۱۵۱.....	سند آمایش استان آذربایجان غربی.....
۱۷۵.....	سند آمایش استان آذربایجان شرقی.....
۲۰۴.....	سند آمایش استان کردستان.....
۲۳۳.....	سند آمایش استان ایلام.....
۲۵۶.....	سند آمایش استان لرستان.....
۲۸۱.....	سند آمایش استان کرمانشاه.....
۳۰۰.....	سند آمایش استان همدان.....
۳۱۹.....	سند آمایش استان چهار محال و بختیاری.....
۳۳۵.....	سند آمایش استان خوزستان.....
۳۵۷.....	سند آمایش سرزمین استان اصفهان.....
۳۹۷.....	سند آمایش استان کهگیلویه و بویراحمد.....
۴۲۶.....	سند آمایش استان فارس.....
۴۴۷.....	سند آمایش استان بوشهر.....
۴۷۸.....	سند آمایش استان قم.....
۵۰۱.....	سند آمایش استان البرز.....
۵۱۹.....	سند آمایش استان تهران.....
۵۴۳.....	سند آمایش استان قزوین.....
۵۶۷.....	سند آمایش استان مرکزی.....
۵۹۴.....	سند آمایش استان زنجان.....
۶۲۳.....	سند آمایش استان سیستان و بلوچستان.....
۶۵۴.....	سند آمایش استان یزد.....
۶۸۸.....	سند آمایش استان کرمان.....
۷۲۶.....	سند آمایش استان هرمزگان.....
۷۴۸.....	سند آمایش استان خراسان جنوبی.....
۷۸۲.....	سند آمایش استان خراسان رضوی.....
۸۱۲.....	سند آمایش استان خراسان شمالی.....

به استناد جزء یک بند الف ماده ۲۶ قانون برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران و ماده ۳۲ قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور؛ شورای عالی آمایش سرزمین در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۱، سند آمایش استان آذربایجان شرقی در آفر ۱۴۲۰ را در دو قسمت راهبردی و اجرایی به شرح زیر تصویب نمود:

سند آمایش استان آذربایجان شرقی

ماده ۱- تعاریف و مفاهیم

در این سند اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

شورای عالی: شورای عالی آمایش سرزمین

دبیرخانه: دبیرخانه شورای عالی آمایش سرزمین

اهداف بنیادین توسعه فضایی استان: اهداف بنیادین غایت خواست‌های جامعه در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی بوده که در قالب رویکرد تفکر ارزشی و مبتنی بر ارزش‌ها و آرمان‌های حاکم بر جامعه، احکام و الزامات اسناد فرادست ملی - منطقه‌ای، شناخت قابلیت‌ها و احصاء مسائل جامعه استخراج شده و مبنایی برای طراحی چشم‌انداز توسعه استان می‌باشد.

نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه‌ای: نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه‌ای مبتنی بر تحلیل روندها و گرایشات پیشین، الزامات اسناد فرادست ملی و منطقه‌ای و بررسی دقیق بر روی منابع، استعدادها و شایستگی‌های بالقوه یا بالفعل و نیز تخصص‌ها و مزیت‌های فعلی یا آتی استان در دو سطح جداگانه ملی و منطقه‌ای (متناسب با شعاع عملکردی هر نقش یا تخصص) شناسایی و تعریف می‌شود.

چشم‌انداز توسعه استان و مأموریت‌های آن: چشم‌انداز، تصویر آینده مطلوب و دلپذیر یک جامعه بوده که باورپذیری، شفافیت، جذابیت، یکپارچگی، جامعیت و برانگیزانندگی آن، سبب اجماع، ترغیب و جهت‌دهی به همه نیروهای توسعه در راستای تحقق آن می‌شود. چشم‌انداز توسعه استان مبتنی بر الزامات اسناد فرادست ملی - منطقه‌ای، اهداف بنیادین، عدم قطعیت‌های شناسایی شده، شناخت قابلیت‌ها و احصاء مسائل استان، دیدگاه‌های نخبگان و مقامات ارشد استانی و منبعث شده از نقاط لنگرگاهی (عملکردهای اصلی استان، آوازه یا برند استان و ...) در چارچوب رویکرد آینده‌نگاری استخراج می‌شود. مأموریت‌های توسعه استان نیز منبعث از سازوکار شناسایی اهداف

بنیادین و استخراج چشم انداز، بازتاب دهنده جهت گیری ها و تخصص های توسعه استان و عرصه ها یا قلمروهای اولویت دار توسعه استان می باشد.

راهبردهای پابرجا: راهبردهای پابرجا راهبردهایی هستند که می تواند پاسخگوی آینده های متعدد ممکن باشد، بدون آن که در برخی آینده ها، موجب خسارت شدیدی شود. در سند آمایش استان، این راهبردها، راهبردهایی هستند که مبتنی بر کاربست تکنیک سناریونگاری، از بیشترین پابرجایی (ثبات، کارایی و کاربردپذیری) در تمامی سناریوهای مختلف توسعه فضایی استان و زمینه سازی تحقق سازمان فضایی افق توسعه یافتگی استان برخوردار هستند.

شکل بندی کلان نظام فضایی: شکل بندی کلان نظام فضایی یا همان طرح پایه آمایش استان، مبتنی بر راهبردهای پابرجا و استنتاج الزامات فضایی این راهبردها، قلمروهای اصلی و مراکز عمده زیست و فعالیت، شبکه های اصلی زیربنایی و کریدورهای ارتباطی و قلمروهای اولویت دار توسعه فعالیت و استقرار جمعیت و قلمروهای نامناسب توسعه فعالیت و استقرار جمعیت استان را مشخص می نماید.

تخصص ها و اولویت های توسعه استان: تخصص های نواحی (مناطق) استان در قالب گدهای تفصیلی تر فعالیت ها و عرصه های اولویت دار توسعه در این نواحی (مناطق) در راستای شکل بندی کلان نظام فضایی طرح می گردد. **سیاست های سرزمینی توسعه بخش ها در استان:** مجموعه اقدامات و دستورالعمل های معینی که در جهت رسیدن به هدف یا اهداف مورد نظر در برنامه آمایش استان، در چارچوب های راهبردهای مشخص شده تعیین و به اجرا گذاشته می شود.

تصویر سازمان فضایی استان در افق توسعه یافتگی: از رویهم گذاری لایه های مختلف شکل بندی الگوی استقرار فعالیت ها، الگوی نظام سکونتگاهی، الگوی نظام خدمات اجتماعی، الگوی نظام خدمات برتر، الگوی شبکه های زیربنایی به همراه لایه های پایه نظیر لایه های پهنه بندی های طبیعی، تقسیمات کشوری و ... تصویر شکل بندی سازمان فضایی استان را شکل می گیرد.

برنامه های اجرایی آمایش استان: مجموعه ای از طرح ها و پروژه های هماهنگ و هم راستا که در چارچوب یک برنامه (بخشی یا سرزمینی) شکل می گیرند و با اجرای آنها در چارچوب جهت گیری های کلان و روش های اجرایی از پیش اندیشیده شده، هدف های برنامه آمایش استان محقق می شود.

آب قابل برنامه ریزی: سهم آب استان از منابع آب تجدیدپذیر حوضه های آبریز درجه ۲ سی گانه کشور که استان یکی از ذینفعان آن حوضه آبریز بوده و یا از طریق طرح های انتقال بین حوضه ای، منابع آب به استان منتقل می شود.

منابع آب قابل برنامه‌ریزی شامل منابع متعارف (سطحی و زیرسطحی) و منابع آب غیرمتعارف (پساب و منابع آب شور و لب‌شور درون سرزمینی و منابع آب نمک‌زدایی دریا) می‌باشد.

ماده ۲- سند راهبردی آمایش استان آذربایجان شرقی به‌قرار زیر است:

۸-۱- اهداف بنیادین

- دستیابی به نقش تخصصی فراملی در سطح بین‌المللی به‌ویژه حوزه قفقاز.
- حصول به جایگاه بایسته ملی در توسعه فعالیت‌های مزیت دار.
- حفظ پایداری محیط‌زیست و تعادل سرزمین.
- انعطاف‌پذیری قابلیت‌های توسعه‌ای مناطق و رفع محتومیت فضایی.
- ارتقاء سطح امنیت استان از طریق به‌کارگیری الزامات دفاعی، امنیتی، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران در برنامه‌های توسعه‌ای استان.

۸-۲- نقش استان در تقسیم کار ملی و منطقه‌ای

الف - نقش استان در تقسیم کار ملی

- قطب ملی فعالیت‌های صنعتی و معدنی (محصولات غذایی و آشامیدنی‌ها، کانی‌های فلزی و غیرفلزی، لاستیک و پلاستیک، خودرو و وسایل نقلیه موتوری، ماشین‌آلات و تجهیزات، صنایع فلزی فابریکی، منسوجات، چرم، کفش، شیمیایی و دارویی).
- دارای جایگاه ویژه در زمینه علوم و تکنولوژی و حوزه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات به‌ویژه صنایع های تک.
- هدایت جریان‌ها (صادرات و واردات) و تعاملات جهانی با تمرکز بر تجارت، ترانزیت و لجستیک با منطقه قفقاز و اروپا.
- دارای جایگاه و نقش ویژه در کشاورزی مکانیزه و هوشمند.
- قطب ملی صنایع دستی (قالی‌بافی، ورنی‌بافی، چاپ باتیک، سفالگری، نقره‌کاری و ...).
- یکی از مقاصد اصلی گردشگری طبیعی (اکوتوریسم)، سلامت و تاریخی.

ب - نقش استان در تقسیم کار منطقه‌ای

- قطب منطقه‌ای صنایع کاغذ و محصولات کاغذی، فلزات اساسی، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی، صنایع بازیافت و استخراج معادن غیرفلزی.
- قطب علم و فن‌آوری و آموزش‌های عالی و کاربردی در منطقه شمال غرب کشور.

- قطب منطقه‌ای خدمات برتر (فنی مهندسی، مالی و بازاریابی و ...).
- قطب خدمات درمانی و گردشگری در منطقه شمال غرب کشور.
- قطب تجارت و لجستیک در منطقه شمال غرب کشور.
- سازمان‌دهی و هدایت جریان توسعه در حوزه شمال غرب کشور.

۲-۳- چشم‌انداز توسعه استان

مهد تحول‌خواهی، بازارگاه تجار و نگین صنعت ایران، سرزمین زیست‌بوم‌های متنوع

- در مقیاس فراملی، دروازه اصلی و تخصصی، تجارت و ترانزیت از جنوب و شرق آسیا به حوزه اروپا و مدیترانه شرقی، قطب صنعتی شمال غرب کشور، مرکز ارائه خدمات گردشگری سلامت در منطقه قفقاز و دارای نقش مؤثر در حوزه صنایع پاک و نوین و دانش‌بنیان با جایگاه ویژه در حوزه علم و فن‌آوری.
- در مقیاس ملی، یکی از مقاصد اصلی گردشگری طبیعی (اکوتوریسم) کشور، قطب ملی فعالیت‌های معدنی و کشاورزی نوین.
- در مقیاس منطقه‌ای، استانی است با توان پایداری و خود پالایی محیط‌زیستی، متعادل در نظام سکونت و فعالیت و جریان ساز توسعه در منطقه شمال غرب کشور.

۲-۴- مأموریت‌های توسعه استان

- ایفای نقش مؤثر ملی و بین‌المللی در فعال‌سازی و باز ساماندهی ظرفیت‌های ترانزیتی مرتبط توسط مدیریت استان (تراسیکا، جاده ابریشم، جنوب آسیا، شمال و جنوب آلتید).
- احیای نقش دروازه‌ای در حوزه تجارت و ترانزیت کالا و خدمات از طریق ایجاد زیرساخت‌ها و بسترهای اقتصادی (شبکه ارتباطی، تأسیسات زیربنایی، لجستیک و ...).
- ایفای نقش بایسته در بخش صنعت و ارتقای نظام بهره‌وری فعالیت‌های صنعتی.
- ایفای نقش مؤثر ملی در حوزه تولید و کشاورزی نوین، معدن و تجارت از طریق استقرار مراکز منطقه‌ای در استان.
- افزایش سهم بهره‌برداری معادن در تراز ملی با ملاحظات پایداری و محیط‌زیستی و ایجاد صنایع تبدیلی مرتبط در راستای ارتقای ارزش افزوده بخش.
- ارتقا جایگاه علم و فناوری در استان و توسعه صنایع پاک و نوین

- پوشش زنجیره عملیاتی مرتبط با مرکز گردشگری سلامت در حوزه فراملی (قفقاز) و ارتقای زیرساخت درمانی، آموزش، اقامت، ارتباطات، نیازهای مکمل و ...
- ایجاد و ارتقای زنجیره خدمات مرتبط با شکل دهی قطب ملی گردشگری با محوریت طبیعت و سایر گرایش های تاریخی - فرهنگی، تفریحی، ماجراجویانه و ...
- بستر سازی در راستای ایجاد تعاملات اقتصادی منطقه ای (در سطح درونی و بیرونی) با مدیریت، جریان سازی و الهام بخشی توسط استان.
- اهتمام به باز ساماندهی مراکز منطقه ای تولید و مصرف از منظر سکونت و فعالیت.
- ارتقاء قابلیت مناطق کمتر توسعه یافته در راستای دستیابی به فرصت نقش آفرینی در توسعه استان.
- برنامه ریزی فضایی منعطف در جهت افزایش آزادی انتخاب ها و نقش پذیری نواحی.

۲-۵- راهبردهای پابرجا

- ارتقای تعاملات بین المللی به ویژه در سطح منطقه قفقاز، خلق مزیت های جدید در راستای پاسخ به تقاضا در بازارهای منطقه ای و بین المللی.
- حفظ مزیت های رقابتی موجود و ایفای نقش برتر در کریدورهای توسعه منطقه ای.
- بسط و تنوع بخشی بازارهای دارای مزیت رقابتی در مقیاس فراملی و ارتقای توان رقابتی با رقبای منطقه ای.
- نقش آفرینی برتر در تقسیم کار ملی و مدرن سازی ساختار صنعتی در فعالیت های مزیت دار.
- توسعه و احیای کریدور شمال غرب به مرکز، جنوب و غرب کشور.
- توسعه همکاری های استانی در منطقه ۲ آمایش.
- تنوع بخشی به فعالیت های اقتصادی استان، تقویت اقتصاد دانش بنیان و گسترش ساختار فعالیت ها بر مبنای فن آوری های نوین.
- رویکرد ایجابی به توسعه پایدار و استفاده از تکنولوژی های سازگار با محیط زیست.
- چند قطبی کردن سازمان فضایی.
- ساماندهی فعالیت های ناسازگار با محیط زیست، کاهش تمرکزگرایی از تبریز و توزیع متعادل خدمات و فعالیت ها.
- پالایش فعالیت های ناسازگار با توان محیط، بهبود اکوسیستم دریاچه ارومیه و مقابله با رشد ناموزون فعالیت ها در سطح استان و انسجام بخشی به سازمان فضایی و شبکه سکونتگاهی استان در راستای حفظ و احیای دریاچه ارومیه

- رویکرد سلبی در استقرار هرگونه فعالیت‌های ناسازگار محیط‌زیست در بخش صنعت و کشاورزی در حوضه دریاچه ارومیه، تحقق سطح احیای اکولوژیک دریاچه ارومیه، جلوگیری از قطبیت بیشتر مجموعه شهر تبریز
- ظرفیت‌سازی و قابلیت افزایی به‌ویژه در نواحی کمتر توسعه یافته، افزایش تنوع فعالیتی و آزادی‌های انتخاب فعالیت
- هدایت جریان غالب توسعه و تغییر انگاره‌های برنامه‌ریزی به سمت نواحی دارای محتومیت فضایی.
- نقش‌پذیری نواحی در مقیاس استان متناسب با ظرفیت‌های بومی موجود و بسط فرصت‌های برابر.

سناریوهای پیشنهادی

- **موج بزرگ** (مبتنی بر توسعه برون نگر استان): مدیریت غیرمتمرکز، پیوند یافته با اقتصاد جهانی و فرامنطقه‌ای و فرصت‌آفرین در بحران‌های جهانی و منطقه‌ای.
- **سناریوی جاده ابریشم** (مبتنی بر احیا و ارتقا جایگاه گذشته): مدیریت نیمه‌متمرکز، متعامل با کشورهای پیرامون و سطوحی از فرامنطقه و بحران زدا در سیاست‌ها.
- **سناریوی دامنه‌های متضاد** (مبتنی بر ادامه روندهای موجود): مدیریت متمرکز، متعامل با کشورهای منطقه و غیرمتوازن در مواجهه با بحران‌های جهانی و منطقه‌ای.
- **سناریوی سرزمین از نفس افتاده** (مبتنی بر افول ساختارها و روندهای موجود): مدیریت متمرکز، تعامل‌گزینشی با کشورهای منطقه و فرصت زدا در مواجهه با بحران‌های جهانی و منطقه‌ای.

۲-۶- شکل‌بندی کلان نظام فضایی استان (تصویر چشم‌انداز توسعه استان)

- پهنه ارس - جلغا (شهرستان جلغا) با عملکرد غالب تجارت، صنعت و گردشگری طبیعی - تاریخی و تجاری.
- پهنه ارس - کلیبر (شهرستان‌های کلیبر و خداآفرین) با عملکرد غالب گردشگری طبیعی - تاریخی و دامداری صنعتی
- پهنه اهر - ورزقان (شهرستان‌های اهر، ورزقان و هوراند) با عملکرد غالب کشاورزی نوین مکانیزه و هوشمند و صنایع معدنی
- پهنه مرند (شهرستان مرند) با عملکرد غالب کشاورزی مکانیزه، لجستیک و صنایع کانی غیرفلزی
- پهنه شبستر (شهرستان شبستر) با عملکرد غالب کشاورزی مکانیزه و صنایع (غذایی و آشامیدنی، لاستیک و پلاستیک)

- پهنه مرکزی (شهرستان‌های تبریز، بستان‌آباد، هریس، اسکو و آذر شهر) با رویکرد چند عملکردی (کشاورزی مکانیزه، صنعت، معدن، گردشگری و لجستیک) و خدمات برتر (آموزش، سلامت، مالی و فناوری)
- پهنه سراب (شهرستان سراب) با عملکرد غالب کشاورزی و دامداری مکانیزه و صنایع معدنی
- پهنه میانه (شهرستان میانه) با عملکرد غالب کشاورزی مکانیزه و صنایع سنگین با رده بالای زیست‌محیطی
- پهنه جنوب (شهرستان‌های هشتروند و چارویماق) با عملکرد غالب مزارع چند نقشی و زیست‌بوم محور
- پهنه جنوب غرب (شهرستان‌های مراغه، بناب، ملکان و عجب شیر) با عملکرد کشاورزی مکانیزه و گردشگری طبیعی - تاریخی
- پهنه ویژه (بخش‌هایی از شمال پهنه مرکزی و شرق پهنه شبستر) با عملکرد غالب صنعتی و معدنی جهت ایجاد اکو پارک صنعتی

قلمروهای اولویت‌دار استقرار جمعیت

- اولویت استقرار جمعیت در ساختار غیر متمرکز (شبکه‌ای، هم‌پیوند، مکمل و همکار) در شهرهای (تبریز، اسکو، سهند، آذر شهر، گوغان، خسرو شاه، ممقان، بستان‌آباد، باسمنج، صوفیان، خواجه) و (مراغه، بناب، عجب شیر، ملکان) و (شبستر، سیس، ایقان، شندآباد، خامنه، کوزه کنان، شرفخانه) و (مهربان، زرتق، کلوانق، بخشایش)، (جلفا، هادیشهر) و (خمارلو، جانانلو)
- اولویت استقرار جمعیت در شهرهای جدید (احداث شهرهای جدید در محدوده شرق شهر خواجه تا شمال بخشایش)

قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت

قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت‌های کشاورزی

- فعالیت‌های کشاورزی در جهت بهبود و ارتقاء وضع موجود و بر اساس نیازهای آبی و آب قابل برنامه‌ریزی در حوضه‌های ارس، دریاچه ارومیه و قزل‌اوزن مطابق با آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های هر یک از حوضه‌های سی‌گانه کشور امکان‌پذیر خواهد بود.

- حوضه ارس:

- توسعه کشاورزی در دشت خمارلو با اولویت کشت محصولات زراعی یک‌ساله و منطبق با اقلیم گرمسیری منطقه
- کشت محصولات جالیزی و صیفی‌جات و دیگر محصولات تره‌بار در واحد مطالعاتی اواغلی و شمال دهستان گرمادوز

- توسعه کشت‌های گلخانه‌ای و مزارع هیدروپونیک (کشت در محیط‌های کنترل‌شده) در واحد مطالعاتی جلفا- دوزال (واحد مطالعاتی ۱۱۰۵)
- یکپارچه‌سازی و مکانیزاسیون دشت مرند با توسعه قلمرو کشت محصولات صنعتی و دانه‌های روغنی
- مکانیزاسیون و بهبود روش‌های آبیاری باغات در محدوده شهرهای مرند، اهر، ورزقان و هادیشهر
- توسعه قلمرو باغات در رود دره زنوز حدفاصل زنوز تا چرچر با اولویت کشت و بهره‌برداری محصولات به صورت ارگانیک و غیر تراریخته
- زراعت مکانیزه (محصولات صنعتی و دانه‌های روغنی، غلات، حبوبات، علوفه) در دشت گلفرج
- تبدیل باغات سنتی به مکانیزه (میوه‌های دانه‌ریز، میوه‌های هسته‌دار) در دشت‌های ممنوعه حوضه آبریز ارس
- آبی‌پروری (حاشیه رود ارس) پرورش ماکیان و دام‌پروری مکانیزه و صنعتی
- کشت محصولات خاص (زعفران، دانه‌های روغنی، سماق و ابریشم)
- کشت هیدروپونیک در شمال شرقی حوضه آبریز ارس (شهرستان‌های کلیبر و خدآفرین)
- **حوضه دریاچه ارومیه:**
- کشت محصولات کم آب بر و اصلاح الگوی کشت منطبق با تقویم زارعی در بالادست حوضه‌های رودخانه‌ای آجی چای و دشت‌های سراب، شریبان، هریس و مهربان
- مکانیزاسیون و اصلاح روش‌های آبیاری در دشت‌های پایین دست حوضه‌های رودخانه‌ای (پایاب رودخانه‌ها) دشت‌های تبریز، بناب و عجب شیر با تأکید بر کشت محصولات کم آب بر و استفاده از پساب‌های تصفیه شده شهرهای بزرگ مانند تبریز، مراغه و بناب
- کشت در محیط‌های کنترل‌شده شامل کشت‌های گلخانه‌ای و کشت پلاستیکی در دشت سراب، دامنه‌های جنوبی کوه میشو در حدفاصل صوفیان تا تسوج، بستان آباد و هریس منوط به تأمین آب قابل برنامه‌ریزی و عدم توسعه فیزیکی اراضی کشاورزی
- فعالیت‌های باغداری و ارتقای عملکرد باغات با تأکید بر باغداری مکانیزه با اصلاح الگوی کشت محصولات کم آب بر (میوه‌های دانه‌دار، انگور، گردو و ...)
- پرورش ماهیان سردابی در رود دره‌های لیقوان رود، عنصر رود، صوفی چای و موردق چای
- توسعه دام‌پروری مکانیزه، زنبورداری و پرورش ماکیان در دشت‌های سراب، هریس و بستان آباد

حوضه قزل اوزن:

- توسعه کشت پلاستیکی به منظور مصرف بهینه آب در محدوده شهرستان‌های قره‌آغاج و میانه
- توسعه مکانیزه کشاورزی با شیوه‌های نوین و در قالب مزارع چند نقشی در پهنه جنوبی (شهرستان‌های چاراویماق و هشترود)
- دیم‌کاری در دامنه‌های مرتفع و ارتقا با زدهی زمین در قالب مزارع چند عملکردی (اختلاط دامداری نیمه مکانیزه با کشاورزی‌های نوین و بهبود روش‌های سنتی کشت)
- توسعه قلمروهای دیم در دامنه‌های جنوبی و جنوب شرقی سهند در حدفاصل هشترود تا نظر کهریزی با تأکید بر یکپارچه‌سازی اراضی و ایجاد مزارع چند عملکردی درشت مقیاس
- توسعه باغداری و بهره‌برداری از محصولات باغی به روش ارگانیک در امتداد رودخانه‌های آغمیون، قرنقوچای و آیدوغموش
- ایجاد مزارع چند عملکردی زیست‌بوم محور (حوضه قزل اوزن با محوریت چاراویماق)
- آبرزی‌پروری در پهنه جنوب و زنبورداری در حوضه قزل اوزن
- توسعه باغداری نوین، کشاورزی ارگانیک و کشت در محیط‌های کنترل شده

قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت‌های صنعتی و معدنی

- پهنه ویژه اکو پارک صنعتی استان (فعالیت‌های صنعتی آلاینده با گرایش صنایع شیمیایی، فلزی، معدنی و تبدیلی)
- غرب شهرستان جلفا، شمال غربی شهرستان مرند، جنوب و جنوب غربی شهرستان میانه، جنوب غربی شهرستان بناب، شمال شرقی و جنوب غربی شهرستان شبستر، شرق شهرستان تبریز، جنوب شهرستان مراغه و هریس (رده‌های یک الی پنج).
- توسعه فعالیت‌های معدنی در شهرستان‌های سراب، اهر، ورزقان، آذرشهر، هشترود، میانه، مرند و چاراویماق متناسب با محدودیت‌های زیست‌محیطی.

قلمروهای اولویت‌دار توسعه فعالیت‌های خدماتی

- استقرار پهنه‌های خدماتی در مراکز شهری و پیرامون آن با اولویت اول.
- استقرار فعالیت‌های خدماتی در محورهای گردشگری کمربند سهند و ارسباران
- استقرار خدمات گردشگری در پهنه‌های ارس - جلفا، ارس - کلبر، مرکزی و جنوب غربی

قلمروهای نامناسب استقرار جمعیت و فعالیت

قلمروهای دارای محدودیت استقرار جمعیت

- مرکز استان و حاشیه شهرهای بزرگ مانند مراغه، اهر، مرند، میانه
- محدوده‌های دارای ممنوعیت ناشی از قوانین و مقررات (حریم رودخانه‌ها، حریم امنیتی-حفاظتی و مناطق زیست‌محیطی و ...)
- محدوده اراضی کشاورزی، شهرکهای صنعتی، منابع طبیعی و محدوده‌های معدنی.

قلمروهای دارای محدودیت توسعه فعالیت‌های کشاورزی و معدنی و گردشگری

قلمروهای دارای محدودیت توسعه فعالیت‌های کشاورزی

- محدودیت افزایش فیزیکی و توسعه اراضی کشاورزی در دشت‌های پیرامون جلگه ارومیه شامل دشت تبریز، شبستر، عجب‌شیر و آذرشهر تا بناب و ملکان (به جز اراضی موجود)
- محدودیت توسعه فعالیت‌های کشاورزی بدون در نظر گرفتن آب قابل برنامه‌ریزی در حوضه‌های آبریز سه‌گانه و اصلاح روش‌های آبیاری.
- محدودیت توسعه کشاورزی آبی در حوضه دریاچه ارومیه (بدون تأمین حقابه دریاچه ارومیه) و شرق شهر تبریز (قسمت‌های میانی حوضه آجی‌چای، شامل مناطق هریس دوزدوزان، بخشایش و خواجه)
- اراضی بالاتر از ارتفاع ۲۰۰۰ متر دارای محدودیت‌های توپوگرافی و اقلیمی
- اراضی دارای فرسایش‌های شدید و دارای تعارض با توان اکولوژیک اراضی
- مناطق زیست‌محیطی و اراضی جنگلی (ارسباران)
- دشت‌های پیرامون قلمرو جلگه‌ای و شورزارهای شرق دریاچه ارومیه و دشت تبریز.
- دشت‌های ممنوعه و اراضی دارای محدودیت منابع آبی (بر اساس ظرفیت برد و مقدار آب قابل برنامه‌ریزی)
- رخساره‌های تالابی، تالاب فصلی، شورزار، کفه‌های رسی و نمکی و اراضی پست و مرطوب با سطح آب زیرزمینی بالا
- قلمرو کوه‌های نمکی و رخنمون‌های تبخیری اعم از گچی، مارنی، نمکی و ...

قلمروهای دارای محدودیت توسعه فعالیت‌های صنعتی

- محدودیت استقرار صنایع آب‌بر در حوضه آبریز دریاچه ارومیه
- توسعه هر گونه صنعت پرآب خواه در شهرستان‌های غربی استان (تبریز، مرند، شبستر، آذرشهر، عجب‌شیر، بناب، ملکان، اسکو)
- دامنه‌های ارتفاعات و اراضی زراعی، باغی و مرتعی درجه یک و دو.

- غرب پهنه مرکزی و مجموعه شهری تبریز (به جز صنایع هایتک)
- استقرار واحدهای صنعتی رده ۳ الی ۷ در خارج از شهرک‌ها و نواحی صنعتی
- کلیه محدوده‌های جنگلی (ارسباران) و مناطق چهارگانه محیط‌زیست و پناهگاه‌های حیات وحش
- فعالیت معدنکاری در محدوده حریم شهرها (محدودیت‌های زیست‌محیطی).

ماده ۳- سند اجرایی آمایش استان آذربایجان شرقی به قرار زیر است:

۳-۱- تخصص‌ها و اولویت‌های توسعه استان

تخصص‌ها و اولویت‌های توسعه استان در شهرستان‌ها

توسعه فعالیت‌های کشاورزی شامل اصلاح الگوی کشت، مکانیزاسیون، کشت در محیط‌های کنترل‌شده و مترکم و ... در هر شهرستان متناسب با آب قابل‌برنامه‌ریزی، به ویژه تمرکز بر تأمین حقابه دریاچه ارومیه در حوضه آبریز دریاچه ارومیه و در راستای سازمان‌دهی فعالیت‌های کشاورزی، جایگزین با کشت سنتی دارای منابع آب مجاز و فعال در سقف آب قابل‌برنامه‌ریزی ابلاغی استان ممکن خواهد بود.

- شهرستان جلفا با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه گردشگری (طبیعی - سلامت - تجاری)، صنایع غذایی و دارویی - کانی غیرفلزی - چوبی - برق و الکترونیک و های‌تک، دام‌پروری (شیلات - پرورش حشرات مفید - مجتمع دام‌پروری مکانیزه) با اولویت کشت (غلات، محصولات صنعتی، محصولات باغی دانه‌ریز)
- شهرستان کلیبر با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه گردشگری (طبیعی - تاریخی - سلامت)، صنایع دارویی (سنتی) و صنایع چرم و اولویت کشت (گیاهان دارویی، میوه‌های خشک)
- شهرستان خدابزرین با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه گردشگری طبیعی (جنگل آینالو)، صنایع غذایی و کانه‌آرایی، دام‌پروری (پرورش دام بزرگ - شیلات - حشرات مفید - مجتمع دام‌پروری مکانیزه) با اولویت کشت (محصولات صنعتی، گل و گیاه زینتی، محصولات باغی دانه‌ریز)
- شهرستان اهر با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه صنایع (سلولزی - دارویی - غذایی - پشتیبان کشاورزی)، دام‌پروری (پرورش دام بزرگ - حشرات مفید - مجتمع دام‌پروری مکانیزه)، کشاورزی (کشت مکانیزه در جنوب و جنوب شرق) و اولویت کشت (محصولات باغی دانه‌ریز، میوه خشک، محصولات لبنی)
- شهرستان ورزقان با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه کانه‌آرایی - صنایع فلزی - برق و الکترونیک، دام‌پروری (پرورش دام بزرگ - حشرات مفید)، کشاورزی (کشت دیم و کشت مکانیزه در جنوب شرقی و

زراعت، باغداری ارگانیک در بخش مرکزی) و اولویت کشت (غلات، حبوبات، محصولات صنعتی، محصولات دانه‌ریز)

- شهرستان هوراند با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه کشاورزی (کشت دیم و زراعت آبی در شمال و جنوب شهرستان، توتستان و فعالیت‌های نوغان‌داری، پرورش دام بزرگ)، صنایع پشتیبان کشاورزی و اولویت کشت (علوفه، محصولات و گیاهان دارویی، میوه خشک و سماق)
- شهرستان مرند با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه لجستیک، دام‌پروری (پرورش دام بزرگ - ماکیان - حشرات مفید - مجتمع دام‌پروری مکانیزه)، صنایع (کانی غیرفلزی - صنایع پشتیبان کشاورزی - غذایی و آشامیدنی - تولید محصولات گوشتی و پروتئینی)، گردشگری (ورزشی)، کشاورزی (کشت مکانیزه در مرکز جنوب و شمال، زراعت آبی در مرکز و شمال غربی، کشت دیم در جنوب شرقی) و اولویت کشت (محصولات صنعتی، میوه‌های هسته‌دار، محصولات دانه‌ریز)
- شهرستان شبستر با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه صنایع (غذایی و آشامیدنی - نفت، گاز و پتروشیمی - چرم - کانی غیرفلزی - برق و الکترونیک)، انرژی‌های نو، دام‌پروری (پرورش دام بزرگ - ماکیان - حشرات مفید - مجتمع دام‌پروری مکانیزه)، کشاورزی (کشت مکانیزه در جنوب شرقی، مرکزی و غرب، زراعت آبی در بخش غربی شهرستان) و اولویت کشت (محصولات صنعتی، صیفی‌جات، محصولات دانه‌ریز)
- شهرستان تبریز با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه خدمات برتر، گردشگری تاریخی - فرهنگی - سلامت - تجاری، صنایع (برق و الکترونیک - چرم - سلولزی - فلزی - کانی غیرفلزی - ماشین‌سازی - صنایع پشتیبان کشاورزی - صنایع دارویی - شیمیایی و پتروشیمی - فرش)، اقتصاد خلاق و دانش‌بنیان، انرژی‌های نو با اولویت کشت (محصولات صنعتی، گل و گیاه زینتی، محصولات لبنی)
- شهرستان بستان‌آباد با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه لجستیک، گردشگری سلامت - ورزشی، انرژی‌های نو، صنایع (فلزی - کانه‌آرایی - ماشین‌سازی)، دام‌پروری (پرورش دام بزرگ - ماکیان - محصولات گوشتی و پروتئینی) با اولویت کشت (تولید علوفه، تولید گیاهان دارویی، پرورش غلات، تولید میوه‌های خشک)
- شهرستان آذرشهر با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه گردشگری ورزشی، صنایع (غذایی و آشامیدنی - پشتیبان کشاورزی - کانه‌آرایی، کانی غیرفلزی)، دام‌پروری (پرورش دام بزرگ - ماکیان - حشرات مفید)، اولویت کشت (حبوبات، میوه‌های خشک، گردو)

- شهرستان اسکو با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه گردشگری تاریخی- طبیعی، صنایع (غذایی و آشامیدنی - پشתיان کشاورزی)، دام‌پروری (پرورش دام بزرگ - زنبورداری - حشرات مفید)، اولویت کشت (حبوبات، محصولات صنعتی، گل و گیاه زینتی، محصولات و گیاهان دارویی، میوه‌های خشک، محصولات لبنی)
- شهرستان سراب با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه کانه‌آرایی کانی غیرفلزی، دام‌پروری (مجتمع دام‌پروری مکانیزه - دام بزرگ - زنبورداری - حشرات مفید)، گردشگری طبیعی، صنایع (غذایی و آشامیدنی - پشתיان کشاورزی - دارویی - چرم - برق و الکترونیک)، کشاورزی کشت مکانیزه در مرکز و غرب شهرستان و کشت دیم در شمال و شمال غربی و شرق، اولویت اول کشت (غلات، محصولات صنعتی، علوفه، محصولات گیاهان دارویی، محصولات دانه‌ریز، میوه خشک)
- شهرستان میانه با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه صنایع (سلولزی - چرم - ماشین‌سازی - فلزی - صنایع پشתיان کشاورزی - صنایع غذایی و آشامیدنی)، گردشگری طبیعی، دام‌پروری (مجتمع دام‌پروری مکانیزه - دام بزرگ - ملکیان - شیلات - حشرات مفید)، کشاورزی (کشت دیم در شمال غربی، کشت مکانیزه در مرکز، جنوب و جنوب غربی)، اولویت کشت (غلات، حبوبات، علوفه)
- شهرستان چاراویماق با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه صنایع (صنایع پشתיان کشاورزی - گیاهان دارویی - چرم - برق الکترونیک - کانه‌آرایی - بازیافت)، کانی غیرفلزی، دام‌پروری (دام کوچک - ماکیان - حشرات مفید)، کشاورزی (کشت دیم در شمال غربی، مرکز و جنوب شرقی)، اولویت کشت (غلات، حبوبات، علوفه)
- شهرستان هریس با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه صنایع (بازیافت - چرم - فرش - نساجی)، دام‌پروری (پرورش دام کوچک - ماکیان - مجتمع‌های دام‌پروری مکانیزه)، اولویت کشت (غلات، حبوبات محصولات دانه‌ریز، محصولات لبنی)
- شهرستان هشترود با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه کشاورزی (کشت مکانیزه در مرکز و کاشت دیم در سایر اراضی)، صنایع پشתיان کشاورزی، صنایع کانی غیرفلزی، دام‌پروری (دام بزرگ - ماکیان)، اولویت کشت (غلات، حبوبات، محصولات دانه‌ریز)
- شهرستان مراغه با اولویت‌های عملکردی غالب در حوزه صنایع (غذایی و آشامیدنی - سلولزی - پشתיان کشاورزی - کانه‌آرایی)، گردشگری تاریخی و طبیعی، دام‌پروری (مجتمع دام‌پروری مکانیزه - دام بزرگ - زنبورداری - شیلات - حشرات مفید)، انرژی‌های نو، کشاورزی (کشت مکانیزه در قسمت مرکزی و کشت دیم

در قسمت شمالی و جنوب شرقی)، اولویت اول کشت (گل و گیاه زینتی، صیفی جات، دانه ریز، دانه دار، میوه های خشک، محصولات لبنی)

– شهرستان بناب با اولویت های عملکردی غالب در حوزه صنایع (غذایی و آشامیدنی - سلولزی - پشتیبان کشاورزی - شیمیایی)، گردشگری تاریخی، دام پروری (مجمع دام پروری مکانیزه - دام بزرگ - ماکیان)، کشاورزی (کشت مکانیزه در قسمت مرکزی)، اولویت کشت (غلات، حبوبات، محصولات صنعتی، صیفی جات، محصولات دانه دار)

– شهرستان ملکان با اولویت های عملکردی غالب در حوزه کشاورزی (کشت دیم در قسمت های شرقی و کاشت مکانیزه سایر قسمت های شهرستان)، صنایع (غذایی و آشامیدنی - چرم - پشتیبان کشاورزی - شیمیایی)، دام پروری (مجمع دام پروری مکانیزه - دام بزرگ - دام کوچک)، اولویت کشت (محصولات صنعتی، دانه ریز، دانه دار، میوه های خشک)

– شهرستان عجب شیر با اولویت های عملکردی غالب در حوزه صنایع (غذایی و آشامیدنی - چرم - پشتیبان کشاورزی - کانی غیر فلزی)، واحدهای خدماتی، پرورش دام بزرگ، کشاورزی (کشت دیم در بخش مرکزی شهرستان)، اولویت کشت (محصولات و گیاهان دارویی، محصولات دانه دار، میوه های خشک)

۲-۳- سیاست های سرزمینی توسعه بخش ها در استان

بخش آب

– تأمین سهم حقایقه دریاچه ارومیه بر مبنای آب قابل برنامه ریزی و اجتناب از افزایش برداشت از منابع آبی.
– اولویت سرمایه گذاری در افزایش بهره وری آب در حوضه دریاچه ارومیه و دشت تبریز به ویژه سیستم های تصفیه و باز چرخانی آب.

– حفاظت از آبخوان ها و منابع آب زیرزمینی با عملیات آبخوان داری و افزایش نفوذ پذیری خاک.
– اصلاح فرایندها و عدم بار گذاری های خطی و پیوسته در جبهه ورودی منابع آب زیرزمینی به دشت ها.
– مدیریت بهینه مصرف با کاهش سهم و سرانه بخش کشاورزی و حفاظت یکپارچه از حوضه های آبخیز.
– تولید آب از منابع آب جدید مانند جذب رطوبت هوا از دامنه های شمالی سهند و تولید آب در حوضه های قرنقوچای و آغمیونچای

بخش کشاورزی

– تهیه تقویم کشت پهنه های استان و برنامه ریزی مبتنی بر توان اقلیمی و ظرفیت برد.

- مکانیزاسیون کشاورزی با اولویت افزایش راندمان آبیاری و اجرای سیستم‌های آبیاری بارانی و قطره‌ای
- کشت محصولات بومی و کم آب بر به ویژه در حوضه دریاچه ارومیه (تنظیم الگوی کشت و بهره‌برداری بهینه از منابع آبی)
- افزایش سطح زیر کشت گلخانه‌ای و گسترش کشت هیدروپونیک و کشت پلاستیکی در تولید سبزی، صیفی جات و محصولات جالیزی (جایگزینی کشت‌های سنتی جهت ارتقا بهره‌وری و کاهش مصارف آب موجود)
- تغییر الگوی پرورش دام در استان از دام کوچک به دام بزرگ برای کاهش فشار بر مراتع
- افزایش راندمان تولید محصولات دامی و پروتئینی و کاهش هزینه‌های نگهداری دام با ایجاد واحدهای صنعتی و مکانیزه
- تکمیل شبکه‌های آبیاری در اراضی بهبود پایاب سدها با اولویت کلاس‌های خاک درجه ۱ تا ۳ در حوضه آبریز دریاچه ارومیه
- تأکید بر توسعه صنعتی و کشاورزی مکانیزه در حوضه آبریز ارس با استقرار فعالیت‌های غیر کم آب بر در خارج از حوضه دریاچه ارومیه
- افزایش راندمان کشاورزی موجود در جهت تأمین حقا به دریاچه ارومیه (بازگشت منابع آبی حاصل از مکانیزاسیون، کشت در محیط‌های کنترل شده)
- ایجاد مزارع چند عملکردی زیست‌بوم محور در مناطق برخوردار از دیمزارهای وسیع
- اصلاح الگوی کشت به سوی محصولات با ارزش افزوده بالا و سازگار با قابلیت‌های اقلیمی
- جایگزینی فعالیت‌های کشاورزی مدرن در محیط‌های کنترل شده با فعالیت‌های کشاورزی سنتی، پرورش آبزیان و کشت گیاهان دارویی در راستای ارتقا بهره‌وری مصارف آبی موجود (اجتناب از شکل دهی به بهره‌برداری‌های جدید آبی)

بخش صنعت

- ساماندهی صنایع آلاینده در نواحی دارای قابلیت بارگذاری و اکو پارک‌های صنعتی (پهنه ویژه)
- شناسایی و تکمیل زنجیره فعالیت‌های صنعتی و معدنی در سطح ملی و فراملی
- ایجاد خوشه‌های صنعتی و معدنی با تکنولوژی بالا در شهرک‌ها و نواحی صنعتی دارای ظرفیت خالی.
- پالایش صنعتی و تمرکززدایی از پهنه مرکزی و انتقال صنایع آلاینده به مناطق دارای محدودیت کمتر

- شناسایی و سرمایه گذاری در صنایع مزیت دار استان (چرم، ماشین آلات و ...)
- تقویت خوشه های فعالیتی - کارگاهی در حوزه صنایع سبک و متوسط در سطح ناحیه ای و روستایی با هدف بستر سازی توسعه درونزا و ارتقای سرمایه اجتماعی نواحی روستایی
- حمایت از رشد و گسترش صنایع دستی و مشاغل خانگی با توجه به ظرفیت های منطقه ای
- ایجاد تکنوپولیس هایی مجهز در راستای تلفیق علم و صنعت با بهره مندی از زیرساخت های موجود
- ایجاد پیمان های منطقه ای برای جذب سرمایه گذاری، کسب تجارب، اطلاعات و بهره مندی از آخرین تکنولوژی های روز در عرصه صنعت و معدن
- حضور پررنگ و قدرتمند در عرصه بین الملل در زمینه فرآورده های معدنی با شهرت جهانی با شناسایی بازار هدف و رقبای خارجی
- ایجاد حمایت های مالی و زیرساختی و نهادی مناسب برای بهره مندی واحدهای صنعتی و معدنی از آخرین فناوری های مورد نیاز برای کاربست فعالیت های مزیت دار
- کاربست تکنولوژی های روز در فعالیت های صنعتی و معدنی با رویکرد صادراتی به تولید
- به کارگیری شیوه های منطبق با رعایت موازین محیط زیستی در استخراج مواد معدنی
- کاهش سهم خام فروشی در فرآورده های معدنی

نظام سکونتگاهی

- بارگذاری فعالیت های متناسب با توان اکولوژیک (اولویت بندی بهره برداری از پهنه ها)، ظرفیت برد محیطی و توان سرزمینی .
- نگهداشت جمعیت در شهرهای کوچک و روستاهای مرزی با توسعه پایدار و ایجاد اشتغال.
- تقویت ارتباطات و پیوندهای اقتصادی، اجتماعی مناطق مرزی با مناطق داخلی استان
- توجه خاص به توسعه مبتنی بر منافع و شرایط محلی و بومی در مناطق مرزی
- تعریف شبکه های افقی، مکمل، همکار و همیار بین شهری در استان
- تقویت شهرهای بزرگ و میانی استان در راستای قطبیت زدایی از کلانشهر تبریز
- ارتقاء سطح عملکردی شهرهای مراغه، مرند، میانه، بناب و اهر و ارتقای نقش سایر مراکز شهرستانی نسبت به سطح پیشین خود.
- تقویت شهرهای کوچک و میانی استان به عنوان مراکز پشتیبان سکونتگاه های روستایی پیرامون.

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
دستورالعمل شورای عالی آمایش سرزمین

- تقویت نقش شهر سهند و تنوع بخشی به فعالیت ها و عملکردهای این شهر.
  - توسعه شهری و روستایی مبتنی بر اصول مشارکت، پایداری زیست محیطی و ساماندهی سکونتگاه های ناکارآمد شهری.
  - پالایش عملکردی فعالیت ها در چارچوب اسناد توسعه شهری و طرح های ناحیه ای جهت انتقال عملکردهای مزاحم و آلاینده از تبریز و سایر شهرهای بزرگ استان به خارج از محدوده.
  - جانمایی عملکردهای فراشهری و منطقه ای در اراضی جنوبی شهر تبریز واقع در حریم یا اراضی بازیافت شده از پالایش عملکردی صنایع آلاینده غرب شهر تبریز.
  - تعریف شبکه های هم پیوند فعالیتی سکونتگاه های شهری و روستایی مبتنی بر خلق مزیت، ارتقای بهره وری، ایجاد فعالیت های جدید و کالبدی.
  - برون سپاری نقش های استانی و منطقه ای تبریز به شهرهای مراغه، مرند، میانه، بناب، سهند و اهر
  - تنوع بخشی به فعالیت ها و کارکردهای شهری به ویژه پیش بینی ظرفیت ها و عملکردهای گردشگری در اسناد توسعه شهری
  - توسعه و ارتقا زیرساخت های خدمات شهری در حوزه سلامت و آموزش عالی متناسب با سطح بندی جمعیتی
- بخش بازرگانی**
- گسترش فعالیت های بازرگانی و بازاریابی در حمل و نقل و ترانزیت در راستای ایفای نقش ملی و فراملی استان
  - حمایت از افزایش تعاملات دفاتر استانی اتاق های بازرگانی، شکل دهی و حمایت از اتحادیه های صادراتی و اهتمام به ایجاد دیپلماسی تجاری
  - تدوین برنامه جامع اصلاح نظام تعرفه های گمرکی در مقیاس استانی با کشورهای حوزه قفقاز و ترکیه
  - ارتقای انطباق پذیری سیاست های بازرگانی خارجی مبتنی بر دستورالعمل های سازمان تجارت جهانی
- بخش گردشگری**
- گسترش و بهبود زیر ساخت خدمات عمومی گردشگری طبیعی (آب، برق، گاز، دسترسی به شبکه اینترنت) و توسعه تسهیلات رفاهی در نیمه شرقی استان
  - ایجاد مجموعه های تلفیقی گردشگری مانند مجموعه های فرهنگی، تاریخی و ... در محورهای گردشگری
  - برنامه ریزی هدفمند برای گردشگران داخلی و خارجی از لحظه ورود تا خروج از استان با همکاری آژانس های بین المللی و ...

- جذب سرمایه گذاری های داخلی و خارجی در زمینه تأمین زیرساخت های گردشگری با ارائه مشوق های مناسب
- بسترسازی ارائه خدمات الکترونیکی گردشگری
- برندسازی و نقش آفرینی در بازارهای جهانی گردشگری تاریخی- فرهنگی، طبیعی و سلامت
- تنوع بخشی در دسترسی به خدمات و زیرساخت های گردشگری با سطوح مختلف
- تقویت نقش عملکردی شهرهای دارای ظرفیت گردشگری استان از جمله مراغه، جلفا و ...
- توسعه زیرساخت های گردشگری سلامت در شهر تبریز
- توسعه و ارتقا نقش گردشگری سلامت در شهرستان جلفا به عنوان شبکه همیار تبریز
- بسترسازی شکل گیری خدمات پزشکی الکترونیکی (E-Health) در راستای نقش آفرینی گردشگری سلامت به ویژه در شهرستان جلفا
- اتخاذ تمهیدات لازم برای جلوگیری از تخریب پهنه های گردشگری طبیعی استان
- بسترسازی توسعه گردشگری متمرکز در پهنه های دارای تناسب گردشگری گسترده طبیعی مانند حاشیه سدهای بزرگ و پهنه های جنگلی و رود دره ها (با رعایت ضوابط و مقررات حریم و منع قانونی احداث مناطق گردشگری در سدهای با مصرف شرب)
- ایجاد مزیت های جدید گردشگری (مجموعه های گردشگری آب درمانی، کمپ های ورزش قهرمانی و ملی)
- افزایش فرهنگ پذیرش توریست و ارتقای آگاهی مردم از مزایای تقویت ارتباطات بین المللی در شهرستان های گردشگر پذیر

بخش حمل و نقل

- تقویت زیرساخت های فناوری، توسعه حمل و نقل و لجستیک هوشمند (چندوجهی، ترکیبی، کانتینری، ترانزیت) در راستای ایفای نقش فراملی استان
- اتخاذ اقدامات لازم برای ایفای نقش فراملی استان در زمینه لجستیک از قبیل مکان یابی و استقرار هاب لجستیک ملی و منطقه ای
- ظرفیت سازی و تکمیل زیرساخت های حمل و نقل و شبکه ارتباطی شریانی در مناطق شمالی و شمال شرقی.
- تقویت شبکه راه های فرعی درجه ۱ و ۲ (تبدیل شوسه به آسفالت) در مناطق شرقی، شمال شرقی و جنوب شرقی استان.

- بهسازی و توسعه شبکه‌های زیربنایی، تقویت راه‌های ارتباطی متناسب با استقرار فعالیت و جمعیت، از طریق شبکه‌های ارتباطی سریع و انبوه بر.
- توجه به اصول توسعه حمل و نقل محور (TOD) در کلیه اسناد توسعه شهری و ناحیه‌ای.
- توسعه شبکه حمل و نقل هوایی (تبدیل فرودگاه تبریز به هاب پروازی بین‌المللی، احداث فرودگاه ارس و مکان‌یابی حداقل دو فرودگاه کوچک مقیاس در شرق کلبر و جنوب میانه)
- تجهیز و تقویت تأسیسات و امکانات پایانه‌ها و ایستگاه‌های راه آهن مرزی افزایش ظرفیت عملی آنها
- ارتقای نقش و عملکرد مناطق مرزی (جلفا و نوردوز) در راستای تقویت جایگاه ترانزیت استان
- توسعه بخشی به سیستم حمل و نقل و تأمین دسترسی ایمن و راحت همه مناطق به شبکه حمل و نقل ریلی.
- توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل (ریلی و شریان‌های اصلی) در راستای کریدورهای ترانزیتی
- استفاده از تکنولوژی‌های نوین در توسعه سیستم ریلی سریع‌السیر
- تقویت و افزایش ظرفیت شبکه ارتباطی شریانی در راستای بهبود کریدور بین‌المللی مرکز به کشورهای همسایه
- روان‌بخشی ترافیکی پیرامون مجموعه شهری تبریز با ایجاد کنارگذر جایگزین با عملکرد ملی و بین‌المللی
- ایجاد بازار گاه الکترونیکی حمل و نقل بار و کالا
- شفاف‌سازی و تسهیل روند حقوقی و ترغیب مشارکت بخش خصوصی در توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل

طبیعی و محیط‌زیست

- استقرار صنایع نوین غیر آب‌بر یا زیرساخت‌های تولید انرژی‌های نو در کرانه شرقی دریاچه ارومیه
- شناسایی محدوده‌های پرمخاطره در استان و تهیه ریز پهنه‌بندی زلزله برای شهرهای بیش از صد هزار نفر
- بارگذاری کنترل‌شده فعالیت‌های سرمایه‌بر با تکنولوژی بالا و الزامات پدافند غیرعامل در نوار مرزی.
- استقرار صنایع بازیافت و صنایع با رده زیست‌محیطی بالاتر از ۳ در اراضی بدلند (هزار دره).
- بهره‌گیری از عوارض توپوگرافی به منظور استتار و کاهش آسیب‌پذیری صنایع و فعالیت‌های تک در مکان‌یابی و پهنه‌بندی قلمروهای مزیت‌دار توسعه.
- تقویت پوشش گیاهی و جنگل‌کاری در حاشیه دریاچه ارومیه و محور ارتباطی تبریز به بناب و ملکان (عرض ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ متر)
- ایجاد جنگل‌های دست کاشت در پیرامون سدهای ذخیره‌ای به منظور حفاظت از فرسایش و تقویت نقش تفرج‌های گسترده و نیمه‌متمركز در پیرامون سدها با رعایت سقف آب قابل برنامه‌ریزی کشاورزی

- اجرای طرح های جنگل کاری در امتداد رود دره های پیرامون سهند با اولویت دره های بزرگ نزدیک سکونتگاه های شهری و دشت های سیلابی (اراضی سیل گیر حاشیه رودخانه).
- تهیه تقویم بهره برداری از مراتع متناسب با ظرفیت و توان چراگاه ها و اجرای برنامه های قرق مراتع.
- شناسایی گونه های خوش خوراک و مقاوم به محیط به منظور تکثیر و تقویت گونه های مناسب و از میان بردن گونه های مزاحم.

بخش زیربنایی

- بهره برداری از توان های اقلیمی منطقه (انرژی های نو مانند انرژی خورشیدی و انرژی بادی).
- تمرکززدایی و کاهش روند قطبی شدن فعالیت ها در دشت تبریز (سیاست های تشویقی در سایر مراکز رشد).
- تنوع بخشی به فعالیت ها و ایجاد کانون های فعالیت و سرمایه گذاری در نواحی کمتر توسعه یافته.

بخش اجتماعی

- ارتقای کیفیت و گستره خدمات آموزشی و بهداشتی در سطح استان
- تقویت زیرساخت های بهداشتی، درمانی، آموزشی و ورزشی با تمرکز بر پهنه شرقی و شمال شرقی استان
- ارتقای شاخص های توسعه انسانی استان نسبت به میانگین کشوری
- توانمندسازی و افزایش نقش نیروی انسانی متخصص در فعالیت های اقتصادی استان
- بسط فرصت های برابر برای دستیابی به شغل و فعالیت در استان (ارتقا رفاه اجتماعی در کلیه نواحی استان)
- کاهش شکاف جنسیتی و رفع محدودیت های اجتماعی و فرهنگی و اداری برای حضور زنان در بازار کار

بخش اقتصادی

- تنوع بخشی به روش های اجرایی و تأمین مالی طرح های اقتصادی
- توانمندسازی و ارائه آموزش های کارآفرینی و اقتصادی به روستاییان برای نحوه عرضه مناسب
- حمایت از زنجیره سازی فعالیت های اقتصادی در راستای ارائه بستر مناسب کسب و کار و امکان دسترسی متقاضیان به حق انتخاب های متعدد در حوزه سرمایه گذاری و گردش سرمایه
- بهبود و ارتقای عملکرد پنجره سرمایه گذاری استان و گسترش پوشش جغرافیایی - عملکردی آن با اهتمام به شفاف سازی و تسریع در اجرای رویه ها
- تهیه و تعریف بسته های سرمایه گذاری در نواحی کمتر توسعه یافته

- تدوین ضوابط و دستورالعمل لازم برای حمایت از ایده‌های تجاری - فعالیتی در بخش‌های مختلف (تشکیل پایگاه اطلاعاتی)
- تدوین برنامه جامع ارتقای رقابت‌پذیری و بهبود فضای کسب و کار استان با اولویت سهولت بخشی به فرایندهای مرتبط با پذیرش، تصویب، تأمین مالی و اجرای طرح‌های اقتصادی
- تسهیلگری و هدایت‌گری سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی از طریق ایجاد مشوق‌ها و بسته‌های مالی در گردشگری طبیعی، روستایی و سلامت
- تدوین ضوابط لازم در راستای اهتمام به سیاست تشویقی مبتنی بر ایجاد «دستورالعمل رفتار عادلانه» بین سرمایه‌گذار داخلی و خارجی
- ارائه تسهیلات بانکی در مناطق کمتر توسعه‌یافته استان با تنفس دو برابری نسبت به تسهیلات موضوعه در نواحی برخوردار (توسعه‌یافته) استان

نهادی و قانونی

- تدوین برنامه جامع شناسایی، معرفی و سازمان‌دهی فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان در سطوح مختلف نواحی برای طرح در سطح بین‌المللی
- معافیت مالیاتی در آمد حاصل از سرمایه‌گذاری خارجی در مناطق توسعه‌یافته (برخوردار) استان به مدت ۴ سال
- معافیت بخشی مالیاتی سرمایه‌گذاری مجدد در راستای توسعه، بازسازی و تکمیل واحدهای فعالیتی به مدت ۶ سال در تمامی نواحی استان
- معافیت مالیاتی در آمد حاصل از سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی در نواحی کمتر توسعه‌یافته استان به مدت ۱۲ سال
- افزایش اختیارات نواحی و شهرستان‌ها در راستای ایجاد ابتکارات محلی و به‌کارگیری تمهیدات محلی - بخشی در حوزه سرمایه‌گذاری و کسب و کار و سهولت بخشی به فرایندهای مالی - اجرایی
- شفاف‌سازی ضمانت‌های سرمایه‌گذاری خارجی در زمینه تضمین پوشش زیان ناشی از ممنوعیت یا توقف اجرای موافقت‌نامه‌ها متناسب با موافقت‌نامه‌های بین‌المللی
- حمایت و سازمان‌دهی نهادی مشارکت‌های سنتی - تولیدی در نواحی با دسترسی کمتر به شبکه ارتباطی به‌ویژه در پهنه‌های جنوب و شمال شرق

علم و فناوری

- گسترش تجارت الکترونیک، تسهیل فضای کسب و کار دیجیتال و توسعه حمل و نقل و لجستیک هوشمند (پیاده‌سازی کامل دولت الکترونیک)

- هدفمند کردن تولیدات علمی به تناسب نیاز فعالیت‌های اقتصادی (پژوهش محور کردن دانشگاه‌ها)

- حمایت از فعالیت‌های مبتنی بر فناوری‌های نوین (استارت آپ)

- شناسایی محور اصلی قطب علمی استان و تدوین برنامه‌های علمی و آموزشی در راستای بهبود کیفیت تولیدات علمی به صورت هدفمند

- بستر سازی در راستای شکل‌گیری اقدامات علمی پیشرفته، نظیر دالان‌های فناوری، نمایه‌نگاه فن آوری بالا Hi-Tech، پردیس‌های تخصصی، پارک‌های علم و فناوری و ...

۳-۳- تصویر سازمان فضایی استان در افق توسعه یافتگی

مناطق مستعد توسعه زیرساخت‌ها

- کریدورهای بین‌المللی (میانه - تبریز - جلفا)، (تبریز - مرند - بازرگان)، (تبریز - میاندوآب) و (تبریز - باکو) به عنوان ستون فقرات شبکه ارتباطی استان

- کریدور شرقی - غربی (میانه - قره‌آغاج - میاندوآب)

- کریدور اکو پارک صنعتی (بستان آباد - مرند)

- آزادراه تبریز - ورزقان - نوردوز و بزرگراه جلفا - نوردوز - اصلاندوز (محور مرزی)

- محور اصلی اهر - مشکین شهر، بزرگراه بستان آباد - میانه و تبریز - سراب

- توان اقلیمی شرق دریاچه ارومیه، سراب و سهند (انرژی‌های خورشیدی و بادی)

- حمل و نقل هوایی (هاب پروازی بین‌المللی و توسعه فرودگاه‌های محلی کلبر، میانه و منطقه آزاد جلفا)

- پایانه‌های بار و مسافر در بستان آباد، بناب، ملکان، میانه، قره‌آغاج، کلبر، اهر، هشترود، سراب

- مراکز لجستیک (بستان آباد، مرند، مراغه، اهر، سراب، میانه، جلفا، نوردوز، هوراند و ...)

- گمرک بستان آباد و نوردوز

- راه آهن مرزی جلفا - اصلاندوز، جلفا - چشمه ثریا (مرز ترکیه)، بستان آباد - سراب و میانه - اردبیل

- انتقال آب ارس به مرند، تبریز و شبستر

مناطق مستعد توسعه فعالیت‌های کشاورزی

- توسعه کشاورزی در محیط‌های کنترل‌شده با تأکید بر محصولات صادرات محور در حوضه ارس شامل شهرستان‌های جلفا و خداآفرین
- بهره‌برداری دو بار یا بیشتر (شیوه چند کشتی) در دشت‌های حاشیه ارس و در تناسب با اقلیم گرمسیری و دیگر مساعدت‌های اقلیمی و جغرافیایی
- ارتقاء ضریب مکانیزاسیون کشاورزی در دشت‌های حاشیه جلگه ارومیه با تأکید بر افزایش راندمان آبیاری و کشت محصولات کم آب بر شامل دشت شبستر تا صوفیان و دشت تبریز-آذرشهر و دشت بناب-ملکان
- باغداری فشرده و صادرات محور در حوضه صوفی چای و مردوق چای شامل شهرستان‌های ملکان، بناب، مراغه با تأکید بر حجم آب تخصیص یافته در بخش کشاورزی و مقدار آب قابل برنامه‌ریزی
- کشت محصولات صنعتی در دشت‌های گل‌فرج و دشت مرند
- دیم‌کاری و توسعه کشت غلات در دامنه‌های جنوبی و جنوب شرقی سهند شامل شهرستان‌های هشترود، میانه و چاراویماق
- بهره‌برداری به روش ارگانیک از باغات واقع در رود دره‌های منشعب از سهند مانند ليقوان رود، زینجناب رود، عنصر رود، گنبرچای (آذرشهر)
- تغییر الگوی کشت در شهرستان‌های جلفا، مرند، اهر، شبستر، تبریز، بستان‌آباد، میانه و چاراویماق، آذرشهر، ملکان و بناب به کشت هیدروپونیک
- گسترش الگوی کشت گلخانه‌ای در شهرستان‌های جلفا، مرند، شبستر، هریس، اسکو، تبریز، بستان‌آباد، سراب، عجب‌شیر، هشترود، مراغه بناب، ملکان و آذرشهر با اولویت جایگزینی کشت‌های سنتی موجود
- تغییر الگوی کشت در شهرستان‌های مرند، تبریز، سراب، میانه، عجب‌شیر، بستان‌آباد، هریس، مراغه، ملکان، بناب، شبستر، آذرشهر و اسکو به تولید محصولات کم آب بر
- تغییر کشت محصولات باغی دانه‌دار به دانه‌ریز در شهرستان سراب و میانه
- تجمیع اراضی کوچک زراعی و ایجاد مجتمع‌های کشت و صنعت در شهرستان‌های مرند، تبریز و مراغه
- ایجاد مزارع چند نقشی در شهرستان‌های چاراویماق و هشترود
- مناطق مستعد توسعه فعالیت‌های صنعتی و معدنی
- استقرار صنایع پاک با فناوری بالا و کم آب‌بر در نیمه غربی استان

- تثبیت فعالیت‌ها و ارتقاء سطح کارکردی محورهای موجود در صنایع غذایی و دارویی، صنایع شیمیایی، صنایع سنگین و چرم و کانی غیرفلزی
- ایجاد اکو پارک صنعتی (پهنه ویژه) در شمال پهنه مرکزی و شرق پهنه شبستر
- استقرار صنایع غذایی و آشامیدنی در شهرستان‌های سراب، چاراویماق، مراغه، بناب، آذرشهر، اسکو، مرند
- استقرار صنایع سلولزی در شهرستان مراغه، اهر و میانه
- استقرار صنایع فلزی به واسطه وجود معادن متعدد با تأکید بر شهرستان‌های نیمه شرقی استان
- استقرار صنایع دارویی با تأکید بر مناطق شرقی در شهرستان‌های سراب، اهر، کلیبر و هریس و مراغه
- صنایع برق و الکترونیک در مرکز استان و شهرستان جلفا
- صنایع بازیافت در شهرستان‌های چاراویماق و هریس

مناطق مستعد توسعه خدمات و بازرگانی

- سطح یک عملکردی در شهرستان تبریز و سطح دو عملکردی در شهرستان‌های مراغه، بناب، مرند، میانه
- سطح بین‌المللی شهرستان‌های تبریز، مراغه، کلیبر و اسکو در گردشگری متمرکز
- سطح یک عملکردی گردشگری سلامت در شهرستان تبریز و سطح دو شهرستان جلفا و مراغه
- سطح یک عملکردی گردشگری ورزشی در شهرستان‌های تبریز، مراغه، مرند، بستان‌آباد، آذرشهر، اسکو و میانه
- محور گردشگری کمربند سهند (تبریز - مراغه - هشترود - بستان‌آباد)
- محور گردشگری حاشیه ارس (جلفا - خداآفرین)، اهر - ورزقان - سیه‌رود و ارسباران (کلیبر - خداآفرین)
- منطقه آزاد ارس

الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی

- در الگوی استقرار و نظام سلسله مراتبی سکونتگاهی موارد زیر مورد توجه قرار گرفته است:
- کاهش قطبیت شهر تبریز و حرکت به سمت ساختار غیرمتمرکز (شبکه‌ای، هم‌پیوند، مکمل و همکار)
  - ایجاد شبکه‌های شهری (تبریز، اسکو، سهند، آذرشهر، گوگان، خسروشاه، ممقان، بستان‌آباد، باسمنج، صوفیان، خواجه) - (مراغه، بناب، عجب‌شیر، ملکان) - (شبستر، سیس، ایقان، شندآباد، خامنه، کوزه‌کنان، شرفخانه) - (مهربان، زرنق، کلوانق، بخشایش) - (خمارلو، جانانلو)
  - ارتقاء شهر مراغه به جایگاه دوم عملکردی و ارتقاء جایگاه شهرهای اهر، مرند، سهند، میانه و بناب به جایگاه دوم عملکردی و سطح سه جمعیتی

- ارتقاء شهرهای سراب، آذرشهر، شبستر، عجب‌شیر، کلیبر، هادیشهر و هشترود به سطح سه عملکردی
- ارتقاء شهرهای سردرود، بستان‌آباد، ملکان، اسکو، هریس، صوفیان، خمارلو، قره‌آغاج، هوراند و ورزقان به سطح چهار عملکردی
- ارتقاء شهرهای یامچی، خسروشهر، گوگان، ایلخچی، شهر جدید ملکیان، مهربان، ممقان و خاروانا، لیلان، نظرکهریزی، ترکمانچای، شریان، تیکمه‌داش، خواجه، تسوج، سیه‌رود و آبش احمد به سطح پنج عملکردی
- ارتقاء سطح جمعیتی و عملکردی ۳۰ شهر (ترکمانچای، کشکسرای، کوزه‌کنان، سیس، تسوج، شندآباد، لیلان، مبارک شهر، بخشایش، زرنق، آقکند، وایقان، شریان، خمارلو، آبش احمد، تیمورلو، شرفخانه، خواجه، مهربان، بناب جدید، آچاچی، سیه‌رود، تیکمه‌داش، نظرکهریزی، دوزدوزان، خراجو، خامنه، ترک، زنوز، جوانقلعه) به سطح ششم
- ارتقاء سطح عملکردی ۱۶ روستا به شهر (گنبر، ینگه اسپران، سفیدان جدید، یالقوز‌آغاج، چپقلو، الاتق، بایقوت، تازه قلعه، دیزج حسین‌بیگ، داریان، کردکندی، اروق، زاوشت، اخوندقشلاق، لکلر، لیقوان و قره‌چق).

ماده ۴- برنامه‌های اجرایی آمایش استان آذربایجان شرقی به قرار زیر است:

نظام سکونتگاهی و توزیع فضایی جمعیت

- برنامه ساماندهی کالبدی- فضایی سکونتگاه‌های شهری (نواحی خاص و ویژه)
  - برنامه تعادل بخشی فضایی سکونتگاه‌ها
- ##### صنعت و معدن
- برنامه ارتقای بهره‌وری صنایع (مصرف بهینه آب، حامل‌های انرژی و...)
  - برنامه استقرار صنایع و فعالیت‌های معدنی فناورانه، تخصصی و مبتنی بر مزیت‌های منطقه‌ای
  - برنامه توسعه، تکمیل و تجهیز زیرساخت‌ها و امکانات موردنیاز توسعه معادن
  - برنامه ایجاد، توسعه، تجهیز و تکمیل زیرساخت‌ها و فضاهای مرتبط با صنایع
  - برنامه ارتقای بهره‌وری معادن (شناسایی قابلیت‌های معدنی جدید، جذب فناوری‌های نوین)

ارتباطات و فناوری اطلاعات

- برنامه ایجاد، توسعه و تجهیز زیرساخت‌های پارک علم و فناوری، ایستگاه‌های تحقیقاتی و مراکز رشد
- برنامه توسعه و انطباق فعالیت دانش‌بنیان با مزیت‌سنجی منطقه‌ای

— برنامه ارتقاء امنیت فضای ارتباطات و فن آوری
آموزش، علم و فناوری

— برنامه ساماندهی مراکز و مؤسسات آموزش عالی
— برنامه ماموریت گرایی (محوری) دانشگاه ها با مزیت استانی
— برنامه توسعه و ساماندهی زیرساخت های آموزش و پرورش
— برنامه توسعه و ساماندهی آموزش فنی و حرفه ای
میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

— برنامه توسعه زیرساخت ها و تأسیسات و خدمات مرتبط با گردشگری
— برنامه توسعه گردشگری تاریخی / فرهنگی / مذهبی
— برنامه توسعه گردشگری سلامت
حمل و نقل

— برنامه توسعه خدمات لجستیکی حمل و نقل
— برنامه توسعه و تجهیز حمل و نقل
— برنامه تجاری سازی زیر ساخت
بازرگانی

— برنامه توسعه، تجهیز و تکمیل زیرساخت های بازرگانی (زیربنای بازرگانی، قطبها، کریدورها و ...)
— توسعه زیرساخت های بخش تجارت خارجی با رویکرد بهره گیری از فناوری های پیشرفته
— برنامه حمایت از تسهیل و توسعه تجارت داخلی و خارجی و تنظیم قوانین و مقررات مورد نیاز
کشاورزی و امنیت غذایی

— برنامه بهبود بهره وری آب و اصلاح الگوی کشت
— برنامه توسعه مکانیزاسیون کشاورزی
— برنامه افزایش محصولات باغی و زراعی با تأکید بر محصولات دارای مزیت نسبی استان (بدون افزایش سطح زیر
کشت)

ریاست جمهوری
سازمان برنامه و بودجه کشور
دبیرخانه شورای عالی آمایش سرزمین

- برنامه تولید محصولات ارگانیک و سالم
- برنامه تکمیل و توسعه زنجیره‌های ارزش محصولات کشاورزی
- توسعه پرورش دام و طیور
- آب**
- برنامه تأمین آب از منابع متعارف و نامتعارف
- برنامه مدیریت تقاضای آب
- مدیریت حوضه آبریز و دشت‌ها
- مهندسی رودخانه
- برنامه بهسازی و توسعه تاسیسات آب و فاضلاب و بازچرخانی آب
- محیط‌زیست و منابع طبیعی**
- برنامه آبخیزداری و آبخوانداری
- برنامه حفاظت خاک
- برنامه تحقیق و توسعه در امور محیط‌زیست
- برنامه حفاظت و احیاء زیست‌بوم‌های خشکی
- برنامه حفاظت و احیاء زیست‌بوم‌های آبی
- سرمایه اجتماعی**
- برنامه توسعه زیرساخت‌ها و فعالیت‌های اجتماعی - فرهنگی
- انرژی**
- برنامه توسعه انرژی‌های نوین و تجدید پذیر
- برنامه ساماندهی و توسعه زیرساخت‌های منطقه‌ای انرژی
- مدیریت نهادی**
- برنامه ایجاد تغییرات نهادی و اصلاح و تقویت سیاست‌گذاری مبتنی بر طرح آمایش سرزمین
- برنامه اصلاح، تقویت و تنظیم قوانین و مقررات نهادی دولت

دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل

- برنامه ایجاد، توسعه، تکمیل و تجهیز زیرساخت‌ها، امکانات و تسهیلات مرتبط با مدیریت بحران
- برنامه هدایت، راهبری، پایش و شناسایی تهدیدات و مصون سازی و کاهش آسیب پذیری مردم، زیر ساخت‌ها و کانون‌های جمعیت و فعالیت و استمرار خدمات ضروری (از طریق رعایت اصول، الزامات و ملاحظات دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل)
- برنامه جامع پدافند غیرعامل و مدیریت بحران
- برنامه توسعه زیرساخت‌های لازم مدیریت بحران (متناسب با نقش استان در پشتیبانی از استان‌های مجاور در مواقع بحران)
- برنامه خروج تدریجی مراکز خطرزای غیرشهری از نقاط مسکونی
- برنامه اشراف، صیانت، مقابله، تحلیل و بررسی، معماری و مهندسی و هم‌افزایی اطلاعاتی و امنیتی در مسائل و اهداف راهبردی وزارت اطلاعات در محیط امنیت ملی
- برنامه ارتقاء امنیت پایدار، فراگیر و هوشمند مناطق مرزی مبتنی بر نقش مردم و فن‌آوری اطلاعات و صیانت از توسعه و کارکردهای سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی قانونی در مرزها

ماده ۵- تمامی دستگاه‌های اجرایی ملی و استانی مکلف به رعایت مفاد این سند می‌باشند.

ماده ۶- کلیه فعالیت‌های تعریف شده در بخش‌های مختلف این سند باید به گونه‌ای باشد که مجموع نیازها و مصارف آبی آن‌ها محدود به سقف آب قابل برنامه‌ریزی استان در چارچوب پانزدهمین مصوبه شورای عالی آب در حوضه‌های آبریز درجه ۲- که توسط وزارت نیرو ابلاغ می‌گردد- باشد. وزارت نیرو مکلف است آب قابل برنامه‌ریزی بهنگام شده را در دوره‌های زمانی ۵ ساله بازنگری و به تفکیک بخش‌های مختلف مصرف و حوضه‌های آبریز درجه ۲، به استان‌ها ابلاغ نماید.

ماده ۷- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان موظف است، گزارش عملکرد سالانه تحقق این سند را در پایان هر سال به دبیرخانه ارائه نموده و دبیرخانه نیز گزارشی از میزان تحقق پذیری اسناد آمایش همه استان‌ها را به شورای عالی ارائه می‌دهد.

ماده ۸- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان موظف است تمهیدات لازم به منظور تحقق پذیری سند و هم چنین مطالعات آمایش استان در سطح استان را فراهم آورد.

ماده ۹- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان موظف است به منظور تحقق عملیاتی سند؛ پیوند بین این سند با مطالعات آتی در سطح استان و برنامه های بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت از جمله بودجه سنواتی در استان را با تعامل و همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور برقرار نماید.

ماده ۱۰- سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان موظف است حداکثر ظرف مدت یک سال، سند آمایش استان را بر اساس سند ملی آمایش سرزمین بازنگری، به روزرسانی و اسناد مربوطه را به دبیرخانه ارسال نماید.